

Jutta Salmela

TARINAN VOIMA

Ammattitanssijan urapolku

TARINAN VOIMA

Ammattitanssijan urapolku

Jutta Salmela
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Tanssinopettajan koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Tanssinopettajan koulutusohjelma, klassisen baletin suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijä: Jutta Salmela

Opinnäytetyön nimi: Tarinan voima – Ammattitanssijan urapolku

Työn ohjaajat: Heli Kuula, Petri Hoppu

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 36 + 1 liitesivu

Tutkin opinnäytetyössäni ammattitanssijoiden urapolkua. Tutkielmassani selvitan, miksi tanssija haluaa tanssista ammatin ja mitkä tekijät vaikuttavat ammattitanssijan uralla. Opinnäytetyössä havainnollistan tanssijan urapolkujen erilaisia muodostumisia. Tutkielman tekemisen taustalla on oma tarpeeni ymmärtää ammattitanssijan urapolkua ja ammattitanssijuutta. Opinnäytetyöni tavoitteena on laajentaa näkemyksiä ammattitanssijoiden urapolkua kohtaan. Tutkielman tavoitteena on myös rohkaista nuoria tanssijoita etenemään kohti ammattitanssijan uraa.

Ammattitanssijoiden urapolkujen aikaisempi tutkimus on vähäistä, minkä johdosta myös opinnäytetyöni on enemmänkin havainnollistava ja ajatuksia herättelevä kuin tilastollista tietoa tarjoava tutkimus. Tutkielmani on kvalitatiivinen ja pohjautuu neljän ammattitanssijan teemahaastatteluihin. Reflektoin haastatteluita aiheeseen liittyviin muihin tutkimuksiin.

Opinnäytetyössäni totean, että ammattitanssijoiden urapolut rakentuvat hyvin henkilökohtaisesti, vaikka taustalla vaikuttaa monia yhteneväisiä tekijöitä. Tutkielmani osoittaa, että ammattitanssijan ura on yhteydessä tanssijan identiteettiin ja kaiken pohjalla on yksilön tanssin tarve. Lisäksi opinnäytetyössäni selviää, että tanssijan ammatissa on monenlaisia henkisiä ja fyysisiä vaatimuksia, jotka tuovat tanssijalle paineita. Johtopäätöksissä totean, että psyykkisen ja henkisen puolen ymmärtäminen tanssijan ammatissa on tärkeää ja kaipaa vielä lisää huomiota tanssin opetuksessa, jotta nuoret tanssijat uskaltavat rohkeammin edetä ammattitanssijan uralle.

Asiasanat: Ammattitanssija, urapolku, tanssin tarve, tanssijan identiteetti

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Dance teacher's degree, Option of classical ballet

Author: Jutta Salmela
Title of Bachelor's thesis: Power of story
Supervisors: Heli Kuula & Petri Hoppu
Term and year of completion: Spring 2017
Number of pages: 36 + 1 appendice

My thesis research focuses on the careers of professional dancers. I aim to investigate the motivations behind why dancers want to become professional, and what are the components which are important in the career of professional dancers. My research illustrates how different ways a professional dance career can be established. My interest of this topic is my own need to understand the career and identity of professional dancers. The aim is to illuminate notions of these types of careers and also encourage young dancers to proceed to the profession of professional dancing.

Current literature and research of professional dancers' careers is minor. Which is why my thesis is more descriptive, as opposed to quantitative. The thesis is qualitative and it is based on the theme of interviews with four professional dancers. In my thesis I reflect these interviews to other research on this topic.

In my thesis, I discovered that the careers of professional dancers build up very personally, although there are also identical components behind the careers studied. My research shows that professional dancers have an inner need to dance and there is a connection between their career and identity. En route to the profession there are many physical and mental requirements which create pressures to the dancers. As a conclusion, I discovered that understanding the mental aspect of the dancer's profession is very vital and there needs to be greater attention on dance education that young dancers dare to proceed in their careers towards profession.

Keywords: Professional dancer, career, inner need to dance, dancer's identity

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT, KÄSITTEET JA MENETELMÄT	7
2.1	Keskeiset käsitteet	7
2.2	Tutkimuksen toteutus ja menetelmät.....	9
3	AMMATTITANSSIJAN URAN TAUSTALLA VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	11
3.1	Tanssin tarve.....	11
3.2	Tanssijan identiteetti.....	12
3.3	Tanssijan ammattiin liittyvät mielikuvat.....	13
4	AMMATTITANSSIJAN URA	15
4.1	Ammattitanssijan uran eri puolet	15
4.2	Uran muutokset.....	17
4.3	Erilaisia urapolkuja	19
5	TULOKSET.....	24
5.1	Haastateltavien esittely.....	24
5.2	Tanssijan ammatin vaatimukset	24
5.3	Tanssin tarve osa identiteettiä	26
5.4	Tuen merkitys matkan varrella	27
5.5	Uran erilaiset vaiheet: käännteet, kohokohdat ja kriisit.....	28
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
	LÄHTEET.....	35
	LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Tutkin opinnäytetyössäni ammattitanssijoiden erilaisia urapolkuja ja havainnollistaa tekijöitä urapolun ja ammattitanssijuuden taustalla. Aloitin klassisen baletin harjoittelun epätavallisen myöhäisessä iässä, 15-vuotiaana. Harrastuksen innoittamana päätin alkaa harjoittelemaan balettia tavoitteellisesti ja halusin nähdä, mihin rahkeeni riittävät. Osaksi baletin kannalta myöhäisen aloitusiän vuoksi olen joutunut pohtimaan ja kyseenalaistamaan tanssijan ammattiin liittyviä stereotyyppioita, kuten sitä minkä ikäisenä baletti tulee aloittaa, millä tavoin baletissa kehitytään tai minkälainen keho balettitanssijalla tulee olla. Oma kokemukseni on, että tanssimaailmassa leijuu monenlaisia mielikuvia siitä, mitä ammattitanssijan tulisi olla. Opinnäytetyöni kautta haluan olla murtaamassa mahdollisesti vinoutuneita mielikuvia tanssijan ammattiin liittyen sekä tuoda esille asioita, joihin todellisuudessa tulisi panostaa tanssijan uran varrella.

Tanssiurani aikana olen huomannut, että useat nuoret baletin harrastajat eivät uskalla sanoa ääneen haaveilevansa ammattitanssijan urasta. Olen kohdannut epäröintiä ammattitanssijan uravalintaa kohtaan, mikä mielestäni varjostaa tanssijoiden uskallusta pyrkiä kohti tanssijan ammattia. Koen, että tavoitteellisesti balettia harjoittelevat nuoret ovat epävarmoja siitä, haluavatko he tanssista ammatin ja onko heistä siihen.

Opinnäytetyöni avulla haluan havainnollistaa ammattitanssijan uran moninaisuutta ja selvittää, mitkä tekijät oikeasti ovat merkityksellisiä urapolun varrella. Haluan myös rohkaista nuoria motivoituneita tanssijoita pyrkimään tanssijan ammattia kohti. Opinnäytetyössäni käsittelen sitä, mitä ammattitanssijan ura vaatii ja sisältää ja toisaalta sitä, miten eri tavoin urapolku voi rakentua. Tutkielman tekeminen on minulle oppimisprosessi ymmärtää paremmin ammattitanssijuutta ja ammattitanssijan uran rakentumista.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT, KÄSITTEET JA MENETELMÄT

Lähtökohta opinnäytetyöhöni on oma tarpeeni ymmärtää ja selvittää, mitä tanssijan ammatti vaatii. Tutkielman tavoitteena on laajentaa näkemyksiä siitä, miten ammattitanssijoiden urapolut muodostuvat. Keskityn opinnäytetyössäni klassisen baletin ammattitanssijan urapolun tutkimiseen Suomen rajojen sisäpuolella. Päädyin rajaamaan tutkielmani klassiseen balettiin, sillä siitä on minulla itselläni eniten henkilökohtaista kokemusta. Lisäksi koko suomalaisen ammattitanssikentän urapolkujen tutkiminen tuntui liian laajalta opinnäytetyönä toteutettavaksi.

Opinnäytetyöprosessin alussa havaitsin, että tanssijoiden urapolkujen aikaisempi tutkimus on vähäistä, sillä lähteiden löytäminen oli haasteellista. Aiheeseen liittyvää lähdeaineistoa saadakseni päädyin haastattelemaan neljää ammattitanssijaa. Opinnäytetyöhöni löysin myös kaksi päälähdettä, jotka käsittelevät urapolun muodostumista. Suvi Satama on tutkinut pro gradu - tutkielmassaan ”Sanoista liikekieleksi” ammattitanssijoiden identiteettiä ja urakaaren kehittymistä. (Satama 2010.) Käytän tätä tutkielmaa enimmäkseen opinnäytetyöni teoriaosan lähteenä. Lisäksi Outi Aarresolan väitöskirja ”Nuorten urheilupolut” tarjoaa tietoa erilaisista urapoluista urheilumaailmassa (Aarresola 2016.) Käytän Aarresolan tutkimusta lähteenä opinnäytetyöni teoriaosuuteeni erilaisista urapolkutyypeistä.

Haluni ymmärtää, mitä tanssijan ammatti vaatii ja miten eri tavoin tanssijan urapolku voi rakentua, ovat pohjana tutkimuskysymyksilleni, jotka ovat:

1. Miksi tanssija haluaa ammattitanssijaksi?
2. Miten eri tavoin tanssijan urapolku voi rakentua?
3. Mitkä tekijät ovat merkittävässä asemassa tanssijan urapolun muodostumisessa?

2.1 Keskeiset käsitteet

Ammattitanssija

Ammattitanssija on tanssijan ammatissa toimiva henkilö. Suomessa tanssijan ammatin perustutkinnon voi suorittaa Helsingissä (Keskuspuiston ammattiopisto ja Suomen Kansallisoopperan balettioppilaitos), Outokummussa (Pohjoiskarjalan ammattiopisto),

Rovaniemellä (Santasport Lapin Urheiluopisto) sekä Tampereella (Tampereen konservatorio). Suomen Kansallisoopperan balettioppilaitos on ainoa täysin klassiseen balettiin suuntautuva koulutustaho. Korkeakouluista Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu tarjoaa koulutusta tanssijan maisteriohjelmassa nykytanssiin painottuen. Muutoin Suomessa tanssialan korkeakoulututkinnot painottuvat tanssinopettajaopintoihin eri tanssilajeihin suuntautuen. (Tanssin Tiedotuskeskus 2017, viitattu 1.3.2017.)

Tanssijan ammattiin valmistavaan koulutukseen pääsemiseksi tanssijalla tulee olla alan harrastuneisuutta taustalla. Joissakin tapauksissa ammattitanssijaksi voi kuitenkin päästä ilman varsinaista ammatillista koulutusta, jos tanssija omaa ammattiin edellytettävät kyvyt vankan harrastuspohjan kautta.

Ammattitanssija usein kokee tanssin olevan enemmän elämäntapa kuin työ. Ammattitanssijan työn luonne on hyvin kokonaisvaltaista ja uravalinta vaatii vahvaa sitoutumista ammatin vaatimuksiin kaikilla elämän osa-alueilla. Ammattitanssijana oma motivaatio ja halu tanssia ovat peruslähtökohdat ammattiin siirtyessä. (Rantala 2016, 20.) Käytän opinnäytetyössäni myös käsitettä ammattitanssijuus. Tällä termillä tarkoitan ammattitanssijan identiteettiä.

Urapolku

Ura on käsitteenä laaja, ja se voidaan määritellä eri tavoin tarkasteltavan aiheen ja tieteenalan mukaan. Ajan, pitkäjänteisyyden sekä yksilön ja yhteisön suhde ovat uraa tarkastellessa merkityksellisiä. Kouluttautuminen ja liikkuvuus ovat uraa eteenpäin vieviä luonnollisia asioita. Yksilön uralla tekemiin päätöksiin vaikuttavat muun muassa elämäntilanne ja ympäristö, ja urapolun vaiheet rakentuvatkin eri syiden pohjalta. Perinteisen urakäsityksen mukaan yksilö etenee uralla hierarkkisesti eteenpäin, kun taas uuden urakäsityksen mukaan ura kehittyy dynaamisesti yksilön kehittyessä uralla. (Satama 2010, 25.)

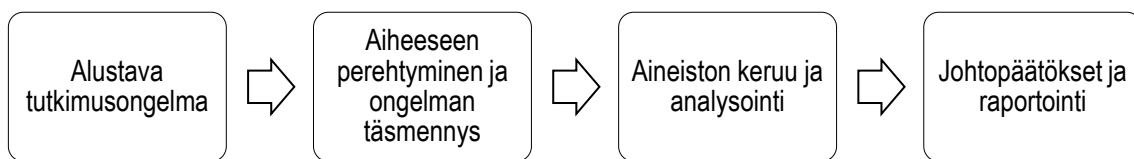
Tanssijan urapolut rakentuvat yksilöllisesti eri tavoin. Uran luonne on aaltoilevaa ja jatkuvasti muuttuvaa. Muun muassa ympäristö, yhteiskunnalliset rakenteet, työllisyystilanne, tanssijan omat mielenkiinnonkohteet sekä arvomaailma vaikuttavat urapolun etenemiseen. (Rantala 2016, 19.) Subjektiiivinen näkökulma urapolun tarkastelussa korostaa uran prosessimaista luonnetta. Urapolku ja tanssijan identiteetti ovat yhteydessä ja kehittyvät suhteessa toisiinsa. (Satama 2010, 26.)

2.2 Tutkimuksen toteutus ja menetelmät

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkielmassani pyrin ymmärtämään tanssijan urapolkua kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on kuvailla ammattitanssijoiden urapolkuja ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. Tässä luvussa kerron opinnäytetyöni toteutuksesta ja tutkimusmenetelmistä.

Opinnäytetyöni noudattaa empiirisen tutkimuksen mallia. (Hirsijärvi & Hurme 2010, 14.)

KUVIO 1. Empiirisen tutkimuksen malli.

Opinnäytetyöni alkuvaiheissa, keväällä 2016, tutkimusongelmani muotoutui vähitellen mielenkiintoni sekä omien havaintojen ja kokemusten pohjalta ammattitanssijoiden urapolkuja kohtaan. Päätin jo opinnäytetyöprosessin alussa hankkia aineistoa haastattelemalla ammattitanssijoita saadakseni ensikäden tietoa opinnäytetyöni aineistoksi. Toteutin haastattelut hyvin varhaisessa vaiheessa tutkielmani tekemistä, kesällä 2016, sillä lähdin samana syksynä vaihto-opiskelemaan ulkomaille. Omien vaihto-opintojen aikana analysoin tekemiäni haastatteluita sekä etsin tietoa ja lähdeaineistoa ymmärtääkseni paremmin ammattitanssijuutta sekä tanssijan urapolun rakentumista. Vaihto-opinnoissa keskityin myös itse oman tanssijuuden ja tanssitaitojen kehittymiseen. Omat kokemukseni tanssista ovat tukeneet minua opinnäytetyöprosessissa ja auttaneet ymmärtämään paremmin ammattitanssijan urapolun rakentumista. Suurimman osan opinnäytetyöni kirjallisesta tuotoksesta sekä johtopäätösoSION ja raportoinnin tein puolestaan vaihto-opintojeni jälkeen keväällä 2017.

Tutkimusmenetelmänä päädyin käyttämään teemahaastattelua, sillä tanssijan urapolku rakentuu hyvin yksilöllisesti. Haastattelun myötä yksilö nähdään tutkimustilanteessa subjektiivisessa valossa, joka luo merkityksiä tutkimukselle. Teemahaastattelussa aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymyksien tarkka järjestys sekä sisältö puuttuvat. Haastattelu etenee teemoittain, säilyttäen

kuitenkin vastavuoroisen dialogin. (Hirsijärvi ym. 1997, 197; Hirsijärvi & Hurme 2010, 35.) Halusin haastattelutilanteen olevan avoin dialogille ja kysymyksille, jotta haastateltavat voisivat kertoa mahdollisimman rehellisesti omia kokemuksia tanssijan urasta.

Tutkimukseeni haastattelin neljää balettiin suuntautunutta ammattitanssijaa, joista yhdeltä sain vastaukset kirjallisessa muodossa. Suunnittelin haastattelurungon ja haastattelukysymykseni seuraavien teemojen pohjalta:

1. tanssiuran tausta
2. tuen merkitys tanssiuran aikana
3. tanssiuran haastehetket ja käännekohtat
4. omat vahvuudet ja vahvuuksien merkitys tanssiuran aikana
5. arvot tanssiuran taustalla (liite 1).

Haastateltavien yksityisyyden säilyttämiseksi päädyin numeroimaan haastateltavat. Haastateltavat 1, 2 ja 3 ovat 1990-luvulla syntyneitä ammattitanssijoita ja haastateltava 4 on 1980-luvulla syntynyt ammattitanssija. Haastateltavistani kolme ovat saaneet ammattitanssijan koulutuksen Suomen Kansallisopperan balettioppilaitoksessa ja yksi on kouluttautunut Helsingin tanssiopistolla. Suoritin teemahaastattelun kesällä 2016 kasvotusten haastateltavien 1, 2 ja 3 kanssa. Haastateltava 4 vastasi haastattelukysymyksiini kirjallisesti käytännön syistä johtuen.

Haastattelutilanteiden jälkeen litteroin tallennetut haastattelut niiden analysointia varten. Opinnäytetyössäni tarkastelen haastatteluja ymmärtämiseen pyrkivällä analyysiotteella. Opinnäytetyön tuloksissa kuvailen haastateltavien urapolkuja ja heidän kokemuksiaan tanssiuran eri vaiheista ja tekijöistä. Opinnäytetyöni lopussa pohdin ja tulkiten tutkielmani tuloksia. (Hirsijärvi & Hurme 2010, 138 & 143–145.)

3 AMMATTITANSSIJAN URAN TAUSTALLA VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Tässä luvussa käsittelen tekijöitä, jotka vaikuttavat ammattitanssijan urapolun taustalla. Tanssin tarve, tanssijan identiteetti sekä mielikuvat tanssijan ammattiin liittyen ovat vahvasti yhteydessä urapolun muodostumiseen.

3.1 Tanssin tarve

Ihmisellä on tarve toteuttaa ja kehittää itseään. Maslowin tarvehierarkian mukaan tämä perustarve on pyramidin huipulla muiden perustarpeiden, fysiologiset, turvallisuuden, yhteenkuuluvuuden ja arvostuksen tarpeet, jälkeen. (Learning theories 2017, viitattu 28.2.2017.) Entinen tähtitanssija Minna Tervämäki kuvailee tanssimista seuraavasti: ”Se on semmonen ilmasukeino, ei sanallinen ei kognitiivinen ilmasukeino, joka on hyvin syvällä meissä” (Koko Suomi tanssii: saammeko luvan -video 2016, viitattu 22.10.2016). Tanssin kautta yksilö voi siis toteuttaa ja ilmaista itseään. Tällöin tanssiminen on tarve muiden perustarpeiden joukossa. Tanssin tarvetta on hankala määrittellä yksiselitteisesti, sillä se on tanssijan subjektiivinen kokemus. Usein ihmiset, jotka eivät ole kokeneet tanssia eivät kykene samaistumaan tanssin tarpeeseen tai ymmärtämään täysin, mikä vaikutus sillä on tanssijalle. Artikkelissa Tanssin Kosketus Eeva Anttila kertoo seuraavasti:

Tanssin koskettamat ihmiset voivat tuskin kuvitella elämää ilman tanssia. Tanssin kosketus on vahva, se pitää otteessaan, kutsuu luokseen yhä uudelleen. Rytmi, hengitys, energia, esteettinen muoto ja järjestys, sen rikkomisen jännittävyys, riskinotto, haasteet, omien rajojen koettelu ja toisten kohtaaminen ovat joitakin avainsanoja, jotka ehkä tavoittavat tanssimisen kokemuksen eri sävyjä ja sen tuottamaa lähes vastustamatonta hurmosta. Ne kuvaavat, kuinka tanssi kietoo ihmisen pauloihinsa erilaisten kehollisten tuntemusten, dynaamisen, kokonaisvaltaisen kokemuksen ja yhteisöllisen tapahtumisen kautta. Ihminen herää vahvasti eloon, kehollinen olemassaolo vahventaa tunnetta itsestä osana yhteisöä ja maailmaa, aktiivisena, elävänä toimijana suhteessa toisiin. (Anttila 2009, 83.)

Jokainen ammattiin tähtäävä tanssija kysyy varmasti uran aikana itseltään, miksi minä tanssin tai onko minulla tarve tanssia. Erityisesti siinä vaiheessa, kun tanssista on tulossa ammatti, kysytään tanssijan motivaatiota laittaa itsensä likoon niin fyysisesti kuin psyykkisesti päivästä toiseen. Kirjassa Tanssijan Talvi Tori Bentley kertoo seuraavasti:

Tanssiminen on joskus hassua. Joskus sitä on niin väsynyt, ettei kerta kaikkiaan pysty löytämään yhtään ainoaa syytä minkä vuoksi jatkaa yrittämistä. Joskus ruumis ja mieli ovat niin uuvuksissa että niiden pakottaminen toimintaan tuntuu ylivoimaiselta. Kauneuden välähdyksiä tihkuu aina esiin jostain, se ympäröi meitä niin, ettei siltä voi välttyä, ja silti... Itsensä pakottaminen tuntuu olevan vailla mieltä. (Bentley 1985, 85.)

Tanssija siis ilmaisee itseään tanssin keinoin ja voi toisaalta tuntea olonsa rajoittuneeksi ilman tanssia. Suvi Sataman pro gradu -tutkielmassa Sanoista liikekieleksi kerrotaan tanssin ammattitaidon olevan kykyä muuntaa ajatukset liikekieleksi (Satama 2010, 87). Tanssijan ammatti on jatkuvaa ajatusten tai asioiden ilmaisua oman kehon välityksellä. Anttila kuvailee, miten tanssi voi muuttaa ja olla osa ihmistä.

Tanssin koskettamat ihmiset ovat kokeneet merkittävän henkilökohtaisen muutoksen, transformaation, jonka ansiosta kehollinen, liikkeellinen näkökulma ihmisenä olemiseen on korostuneesti läsnä silloinkin, kun he eivät varsinaisesti ole tanssin kanssa tekemisissä. Tanssin perustavaa laatua oleva kokemuksellisuus antaa perspektiivin koko elämään. (Anttila 2009, 83.)

3.2 Tanssijan identiteetti

Identiteetti voidaan ymmärtää hyvin monella tavalla. Eri tieteenaloilla identiteetti määritellään ja käsitetään hiukan eri tavoin. Ennen identiteetti on mielletty kuvaukseksi siitä, kuka ihminen on. Nykyään ymmärretään enemmän myös erilaisten sosiaalisten rakenteiden ja ympäristön vaikutuksia identiteettiin. Kaiken kaikkiaan identiteetti ei ole muuttumaton osa ihmistä vaan jatkuvasti elävä ja kehittyvä prosessi. Identiteetti tukee ja auttaa selkiyttämään yksilön valintoja, mikä vahvistaa minuutta. Myös arvoilla on voimakas yhteys identiteettiin. (Satama 2010, 11–13, 63, 87.)

Ammatti-identiteetti on puolestaan moniulotteinen käsite, mikä on vahvasti sidoksissa erilaisten ammattiympäristöjen kanssa. Tanssin näkökulmasta katsottuna kehollisuus tuo uuden ulottuvuuden tanssijan ammatti-identiteetin tarkasteluun. Tanssijan ammatti-identiteetissä yhdistyy tanssijan kehollisuus, mieli ja yhteyden kokeminen muiden tanssijoiden kanssa. (Sama, 87.)

Tanssijan ammatti-identiteetti kehittyy yhdessä urapolun kanssa. Kun nuori tekee valintoja koulutuksen ja uran suhteen, hän muodostaa samalla käsitystä itsestään. Kokemus omasta kyvykkyydestä ja mielikuva tulevasta ammatista muokkaa uravalintaa ja luo ammatillista

identiteettiä. Tanssijan ammatti-identiteetti kehittyy ja muokkautuu toiminnan kautta, mihin vaikuttavat tanssijan arvot ja ympäristön olosuhteet. On esimerkiksi yleistä, että ammattitanssija sijoittaa työt, eli tanssimisen, etusijalle elämässään, joten muun muassa perheen perustaminen ajoittuu tanssijan elämässä tavallista myöhäisemmälle iälle. Puolestaan ympäristön olosuhteisiin liittyen tanssijan ammatti-identiteettiin vaikuttaa esimerkiksi se, minkälainen ilmapiiri työyhteisössä on muiden tanssijoiden kesken tai millaiset ovat harjoitustilat tanssille. (Satama 2010, 19.)

Ammatti-identiteetti näkyy myös yksilön sitoutumisena työhön. Tanssijat ovat yleisesti ottaen hyvin sitoutuneita työntekoon. Tanssi liittyy niin vahvasti tanssijan elämään kokonaisvaltaisesti, että tanssijat kokevat useimmiten tanssin olevan enemmän kuin työ. Tällöin myös yksilön henkilökohtainen luonne on luonnollisesti osa ammatti-identiteettiä. Tanssijan ammatti-identiteetin ja identiteetin rajaa on vaikeaa erottaa juuri tanssin kokonaisvaltaisuuden vuoksi. Tanssijan urapolun muodostumisella on suora yhteys tanssijan henkilökohtaiseen identiteettiin. (Sama, 87, 70.)

3.3 Tanssijan ammattiin liittyvät mielikuvat

Ammattitanssijan uraan liittyy monenlaisia mielikuvia. Esimerkiksi stereotyyppinen mielikuva klassisen baletin naistanssijasta on kunnianhimoinen ja itsekriittinen hoikka nuori nainen. On tärkeää ymmärtää, että mielikuvat kyllä ohjaavat tanssijaa muun muassa ammattiin liittyvissä valinnoissa, mutta eivät ole välttämättä ammatin todellisuutta. Yksilön ammattimielikuvat ovat tiiviisti kehitykseen sidoksissa ja nuorten tanssijoiden mielikuvat tanssijan ammatista muokkautuvat uran varrella eri tekijöistä johtuen. (Satama 2010, 13–17.)

Ammattimielikuva koostuu kokemuksista, tavoitteista, arvoista, asenteista ja erilaisista vuorovaikutustilanteista. Kokemukset ovat yksilön havaintoja ja keskusteluja muiden tanssijoiden kanssa. Kokemuksia ohjaavat tavoitteet, sillä ne syntyvät johonkin päämäärään pyrkiessä. Tanssijoiden tavoitteet kertovat myös mielikuvasta tanssijan ammattia kohtaan: siitä, mitä kohti ammatissa pyritään. Arvot puolestaan vaikuttavat vahvasti asenteisiin ja tunteisiin. Työ voi olla tärkeä arvo, joten työntekoon suhtaudutaan sitoutuneesti. Tanssijoiden asenteeseen tanssijuudesta vaikuttavat erityisesti läheisten ihmisten suhtautuminen tanssiin. Vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa yksilölle syntyy mielikuva itsestä ja muiden suhtautumisesta itseensä. Sosiaaliset rakenteet sekä ympäristö muokkaavat ja kehittävät yksilön

mielikuvamaailmaa ja ohjaavat toimimaan muun muassa erilaisten normien kautta. Tanssijan elinympäristö vaikuttaa siis luonnollisesti siihen, millainen tanssija on ja miten hänen urapolkunsa rakentuu. (Satama 2010, 16–17.)

4 AMMATTITANSSIJAN URA

Tässä luvussa käsittelen ammattitanssijan uraa eri näkökulmista. Kerron, mistä tekijöistä urapolku koostuu sekä miten erilaiset muutostekijät vaikuttavat ammattitanssijan urapolkuun. Havainnollistan myös eri urapolkutyyppejä ja -mallien kautta erilaisten urapolkujen muodostumista ja kehittymistä.

4.1 Ammattitanssijan uran eri puolet

Pro gradu tutkielmassa Sanoista liikekieleksi Suvi Satama kuvaa ammattitanssijoiden identiteettiä ja urakaarta. Tutkimusta varten Satama on haastatellut 21:tä tanssijaa ja tanssialanammattilaista eri puolelta Suomea, minkä pohjalta hän kertoo ammattitanssijan uralla vaikuttavista yhtenevistä tekijöistä. Nämä tekijät liittyvät koulutukseen, uraan ja sen kehitykseen sekä ammatilliseen minään. (Satama 2010, 63–64.)

Koulutus on merkittävässä asemassa tanssijan uralla. Se, millaisessa koulutuksessa tanssija on kasvanut, muokkaa hänen ammatti-identiteettiänsä ja ohjaa hänen mielikuvaansa tulevasta tanssijan ammatista. Uran valinta- ja kokeiluvaiheessa tanssija etsii omaa paikkaansa tanssijan ammatissa ja pyrkii löytämään työn, josta pitää. Erityisesti klassisen baletin ammattitanssijat aloittavat balettiharrastuksen jo hyvin nuorena. Tanssijan on tehtävä päätöksiä ja valintoja tanssin kautta jo nuoresta pitäen, mikä kasvattaa hiljalleen tanssijan ammattivarmuutta. Tanssiin sitoutumisen ja ammattiin tähtäävyyden kannalta tanssikoulutuksen varhainen aloittaminen on hyvin usein ammattitanssijoita yhdistävä tekijä. (Sama, 20–21, 64-65.)

Satama viittaa gradussaan Paula Karhusen tutkimukseen tanssijoiden työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tutkimuksen mukaan tanssijan henkilökohtaisilla kontakteilla on eniten merkitystä työllistymisen kannalta. Sosiaalisten verkostojen luominen on siis tärkeää tanssijan tulevaisuuden kannalta. Usein näitä sosiaalisia verkostoja aletaan luomaan jo nuorena, tanssijan opiskeluvuosina. Tutkimuksen mukaan toiseksi tärkein apu työllistymisessä on työnantajan aloitteellisuus. Kun tanssija luo itsestään positiivisen kuvan, on hänellä suurempi todennäköisyys saada työtarjouksia suoraan työnantajalta. Myös tanssijan oma aloitteellisuus on toki äärimmäisen

tärkeää työllistymisen kannalta. Sen sijaan perinteiset työnhakupaikat, kuten työvoimatoimistot ovat lähes merkityksettömiä tanssijan työllistymiselle. (Satama 2010, 22.)

Tanssijan työllistymismahdollisuudet Suomessa voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: työllistyminen valtion tukemien tanssiteatterien kautta tai vapaan kentän kautta. Sataman pro gradu -tutkielman haastateltavien mukaan valtion tukemat organisaatiot, kuten Suomen Kansallisooppera, ovat taloudellisesti turvallisia työpaikkoja tanssijoille, mutta toisaalta tanssijan oma ilmaisu ja vapaus menevät organisaation ehdoilla, joten tanssija voi kokea oman tanssijuutensa olevan rajoittunut. Sen sijaan freelancerit tai pienemmät tanssiryhmät, jotka työllistävät itse itsensä, voivat vapaammin toteuttaa omaa taiteellisuutta ja inspiraatiota luovuutensa mukaan. Kuitenkin yleisesti ottaen vapaan kentän taitelijoilla on taloudellisesti haastavammat olosuhteet. (Sama, 66.)

Tanssijan ura on rankka ala niin fyysisesti kuin henkisesti. Kuitenkin tanssijat, jotka pysyvät alalla haasteista ja työn kovasta luonteesta huolimatta, pitävät tanssia sen arvoisena. Ammattitanssija voi mieltää tanssijan ammatin kutsumusalaksi. Paineensietokyky ja fyysisen raskauden kestäminen ovat osa tanssijan ammattitaitoa. Fyysisen rasittavuuden lisäksi tanssijat joutuvat taistelemaan muun muassa työpaikoista, sillä Suomessa tanssialan työkenttä on varsin pieni alan nuoruudesta johtuen. (Sama, 65–66.)

Tanssijan ammatissa on monenlaisia vaatimuksia. Fyysisyyden lisäksi tanssijalta vaaditaan esteettistä ja taiteellista kykyä ilmaista itseään. Urheilijoihin verrattuna tanssijat pyrkivät fyysisyyden kautta esteettiseen täydellisyyteen: fyysinen liike kulkee käsi kädessä ilmaisun, estetiikan ja taiteellisuuden kanssa. Tanssiminen vaatii kinesteettistä älykkyyttä, kykyä omaksua liikettä. Työllistyäkseen tanssijalta vaaditaan myös kilpailullista asennetta työntekoa kohtaan. Työnantajat vaativat tanssijalta sitoutunutta ja motivoitunutta asennetta, jopa riskinottoa. Tanssijan tulee osata ottaa riskejä, muutoin häneltä voi jäädä esimerkiksi työpaikka saamatta. Täytyy laittaa niin sanotusti itsensä likoon. (Sama, 22–23.)

Tanssijan urakaari on jatkuvaa aaltomaista liikettä. Ura kulkee ikään kuin etapista toiseen, ja kaikki vaiheet ja päivät ovat merkityksellisiä. Joku tanssija voi kokea uransa huippuhetket vasta nelikymppisenä, toinen puolestaan on siinä vaiheessa jättämässä jo ammattitanssijan uran taakseen. Tanssija ei ilmaise itseään vain fyysisen suorituksen kautta, vaan ilmaisu ja teknillinen taitavuus kehittyvät uran aikana. Ammattitanssijan ura ja identiteetti kehittyvät yhdessä ja

vaikuttavat luonnollisesti toisiinsa. Tanssijan uralla huippukohtia tai suvantovaiheita ei voi aina ennustaa, sillä esimerkiksi yhtäkkinen loukkaantuminen voi tuoda totaalisen katkon uran jatkumoon. (Satama, 67–69.)

Tanssijan ura on enemmän kuin ammatti. Se on osa tanssijan identiteettiä ja kulkee matkassa myös työajan ulkopuolella. Tanssijan on esimerkiksi noudatettava terveellisiä elämäntapoja myös työn ulkopuolella, ja joskus arki ja työ sekoittuvat toisiinsa. Esimerkiksi freelancertanssijoilla työaika voi hämärtyä, sillä tanssi on koko ajan läsnä arjessa. Tanssijan ammatti onkin kutsumus, joka merkitsee tanssijan sisäistä paloa omistautua tanssille kokonaisvaltaisesti. (Sama 2010, 69–70.)

Tanssijan jatkuva kehittyminen on uran kannalta tärkeää. Uudet kokemukset ja uuden oppiminen ovat päivittäin läsnä uran aikana, joten tanssijan ammattitaito on kehityssuuntautunutta. Itsensä kehittäminen tanssijana voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin ja kykyihin: tieto, tunne, taito, tahto ja taiteilijuus. Nämä kyvyt kehittyvät tanssijan uran aikana, mutta eivät välttämättä tasaisesti tai yhtä aikaa. Esimerkiksi tanssitaitojen hiominen on nuorena erityisen tärkeää, kun taas taiteilijuus yleensä kehittyy enemmän vasta tanssijan aikuisiällä. (Sama, 70–71.)

Ammattitanssijoita yhdistää myös identiteettiin liittyviä tiettyjä ominaisuuksia, jotka painottuvat tanssijoilla luonnollisesti eri tavoin. Kaiken perustana on kuitenkin esiintymishalu, palo lavalle. Tanssijan ammatti vaatii lisäksi rohkeutta ja luovuutta olla jatkuvasti esillä ja muuntautua eri tilanteisiin. Tanssijan tulee osata heittäytyä rohkeasti niin arjessa kuin lavalla, luottaa omaan taiteilijuuteen. Toisaalta tanssijan ammatti vaatii sinnikkyyttä, motivoitunutta asennetta ja halua tehdä töitä. Usein tanssijan tulee olla sinnikäs esimerkiksi työpaikan saamisen suhteen. Motivoituneen asenteen myötä tanssija on kykeneväinen kovaan työntekoon, minkä johdosta tanssijalla on paremmat mahdollisuudet kehittyä ja saada töitä. Tanssijan tulee myös sietää kipua ja olla itsekiittinen, sillä fyysinen harjoittelu on rankkaa ja kuluttavaa ja itsensä haastaminen puskee tanssijaa eteenpäin. (Sama, 71–72.)

4.2 Uran muutokset

Tanssijan uralla tapahtuvia yleisiä muutoksia ovat loukkaantuminen, ammatinvaihto ja eläköityminen. Kaikki uran varrella tapahtuvat muutokset vaikuttavat tanssijan ammatilliseen minään ja identiteettiin. Kun tanssi jää yhtäkkiä pois, elämään tulee iso tyhjiö. Olisi tärkeää, että

tanssijan koulutuksessa sekä työelämässä valmistettaisiin tanssijoita kohtaamaan uran erilaisia kriisitilanteita ja vahvistettaisiin esimerkiksi tietoisuutta vaihtoehtoisista työllistymismahdollisuuksista tanssin ulkopuolella. (Satama 2010, 30–31.)

Loukkaantuminen on traumaattinen kokemus tanssijalle. Se voi tapahtua yhtäkkiesti tai vaivasta on voinut olla merkkejä jo pidemmän aikaa. Loukkaantuminen vie tanssijalta kyvyn tanssia pois, mikä on myös psyykkisesti raskasta tanssijalle. Loukkaantumista seuraa pitkä kuntoutusjakso, mikä toisaalta myös positiivisessa mielessä antaa tanssijalle aikaa pohtia omaa tulevaisuutta. Jos tanssija ei kykene palaamaan syystä tai toisesta tanssiuralle loukkaantumisen ja kuntoutusjakson jälkeen, on hänen edessään suuri elämänmuutos. Vaihtoehdot ovat esimerkiksi kouluttautua uuteen ammattiin tai vaikkapa siirtyä toisiin tehtäviin tanssin parissa. Täydellinen kuntoutuminen takaisin huippukuntoon voi olla myös täysin mahdollista, mutta se vaatii tanssijalta periksiantamattomuutta, viisautta ja ennen kaikkea kovaa motivaatiota tanssimista kohtaan. (Sama, 31–33.)

Aktiiviuran päättäminen on tanssijan uran suurin muutos. Loukkaantumisten lisäksi perhesyyt, taloudellinen tilanne, työolot sekä eläköityminen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat usein tanssijan uranloppamispäätöksen taustalla. Tanssija voi esimerkiksi haluta perustaa oman perheen tai viettää enemmän aikaa perheen kanssa. Tällöin ammattilaisuran päättäminen on ajankohtainen ratkaisu. Tai jos esimerkiksi tanssijan työ on ollut vuodesta toiseen epävarmaa taloudellisesti, hän voi kokea pakottavan tarpeen etsiä muita töitä toimeentulon varmistamiseksi. Usein nuoret tanssijat ovat yritteliämpiä uran suhteen ympäristön haasteista huolimatta, kun taas vanhemmat tanssijat voivat kokea jatkuvan fyysisen ponnistelun kunnossa pysymiseksi liian stressaavana. (Satama 2010, 33–34.) Tanssijan eläkeikä on 63 vuotta, mutta Suomen Kansallisoopperassa ja baletin lisäeläkejärjestelmän myötä balettitanssijat voivat jäädä eläkkeelle 44 vuoden ikäisenä (Tanssin liikekieli 2009, viitattu 22.3.2017). Eläkeiän sopivuus tanssijalle on kuitenkin henkilökohtainen, sillä yksilön fyysinen suorituskyky voi olla hyvin eritasoinen eläkeiän lähestyessä. Toiset saattavat olla valmiita eläkkeelle aktiiviuralta jo aiemmin, toiset puolestaan pystyisivät jatkamaan uralla vielä eläkeiän jälkeenkin. (Satama 2010, 33–34.)

Uran lopettamispäätöksen jälkeen tanssija voi kokea olevansa identiteetiltään yhä tanssija. Vaikka elämäntilanteet muuttuvat, tanssijan identiteetti ei muutu. Tanssijuus voi olla yhtä iso osa yksilön identiteettiä uran loppumisen jälkeen kuin aktiiviuran aikana. Lisäksi tanssija voi kantaa mukanaan tanssijuuden tarjoamaa tietoa ja taitoa uran päättämisen jälkeen. Tanssijaidentiteetti onkin

parhaimmillaan yksilölle voimavara, jota hän voi hyödyntää muissa elämän asioissa. Toisaalta tanssiuran päätyminen voi aiheuttaa identiteettikriisin: tanssimisen loputtua yksilö on hukassa identiteettinsä kanssa, sillä tanssiminen on ollut niin olennainen osa elämää. Jokainen kokee muutokset uralla hyvin eri tavoin. Muutoksen kokemiseen liittyy muun muassa yksilön aiemmat kokemukset ja ajatukset tulevaisuudesta, elämäntilanne ja sosiaalinen verkosto. Henkisen hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta tärkeää muutostilanteessa on, että tanssijaa tuetaan henkisesti. Yksin ei jaksaa, vaan kriisitilanteissa ja muutoksessa läheisten ihmisten sosiaalisen tuen merkitys on suuri. (Satama 2010, 34–36.)

4.3 Erilaisia urapolkuja

Yksinkertaisimmillaan tanssijan uran voidaan nähdä rakentuvan seuraavasti: kouluttautuminen, ammatin harjoittaminen ja aktiiviuran jälkeinen elämä (Satama 2010, 27). Itse ammatillisen uran voidaan puolestaan nähdä jaksottuvan alla olevan luettelon mukaisesti:

1. Nuori hakee paikkaansa työelämässä.
2. Nuori aikuinen kokee antavansa jotain työelämälle samanaikaisesti oppien itse uutta.
3. Aikuinen on oman alansa asiantuntija.
4. Aikuinen on kokenut työntekijä ja kokee ohittaneensa työn huippuvuodet.
5. Eläkkeelle siirtyminen. (Räsänen 2002, 127; Salminen 2005, 58.)

Tämä työelämän urapolun kehitys on loogisesti etenevä, mutta sulkee pois uran yksilölliset vaiheet ja erilaiset kriisit. Tanssijan urapolkua tarkastellessa on olennaista ymmärtää urapolku subjektiivisesta näkökulmasta. Subjektiivisessa ajattelussa urapolku etenee yksilön omien arvojen, päätösten ja kokemusten kautta, ja on täten yhteydessä yksilön identiteettiin. Ammattitanssijan urapolun tarkastelu subjektiivisesta näkökulmasta ymmärtää uran prosessimaisen kehittymisen, joka pyrkii tasapainoon ammatti-identiteetin kanssa. (Satama 2010, 26–28.)

Tutkimuksessa ”Poikkeavat polut muuttuvassa urheilussa – rationalisoituvan urheilun nykysosialisaatio nuorten tulkitsemana” kuvaillaan neljää eri urapolkuatyyppiä urheilijoiden keskuudessa. Tässä tutkimuksessa urapolut ovat kategorisoitu neljään päätyyppiin: lajikulttuuriin kasvaneet, urheilutaiturit, ajalehtijat ja kiinnikurojat. (Aarresola, Itkonen & Lämsä 2015.) Väitöskirjassa ”Nuorten urheilupolut” Outi Aarresola (2016) puolestaan tutkii, miten erilaiset urapolut rakentuvat kilpaurheilumaailmassa. Samankaltaisuus tanssin ja urheilun urapolkuun

vaikuttavissa tekijöissä on selkeää molempien lajien kehollisuuden myötä, ja tämän vuoksi käsittelen näiden urheilijan urapolkuihin liittyvien tutkimusten kautta erilaisia urapolkutyyppejä.

Lajikulttuuriin kasvaneet urheilijat ovat pienestä pitäen harrastaneet urheilua. Usein koko perhe on aktiivinen saman urheilulajin harrastaja tai vanhemmat toimivat esimerkiksi valmentajina. Tanssissa tämän tyyppin tanssinharrastajien vanhemmat voivat toimia esimerkiksi tanssinopettajina, tanssijoina tai muutoin tanssin parissa työskennellen. Perheen rooli ja tuki on tällöin tärkeä uran jatkumon ja kehityksen kannalta. Lajikulttuuriin kasvaneet saavuttavat yleisesti jo nuorena menestystä, sillä ympäristön kehittymismahdollisuudet ovat luonnostaan suotuisat edistymiselle. Tällöin ura voi ympäristön puitteissa edetä helposti, mutta toisaalta niin tanssissa kuin urheilussa yksilön oman motivaation puuttuessa urapolku ei kestä huipulle saakka. (Aarresola ym. 2015, 63–64.)

Urheilutaiturit urheilevat oman sisäsyntyisen tahdon pohjalta. Tämän tyyppin urheilijat harrastavat nuorena yleensä useaa eri lajia, eivätkä välttämättä menesty vielä varhaisina harrastavuosina. Urheilutaiturit ovat kasvaneet eri lajien ympäristössä, joten heillä on valinnanvaraa ja tietoisuutta eri lajien keskuudessa. Urheilutaiturit omaavat kuitenkin monipuolisen fyysisen ja psyykkisen pääoman ja suhtautumisen eri lajeihin, mikä on tutkitusti otollista nuoren urheilijan (tai tanssijan) pyrkiessä huipulle. (Sama, 64–65.) Tanssija, joka on nuorena harrastanut eri tanssilajeja ja osaa erikoistua tiettyyn tanssilajiin oman kiinnostuksen mukaan, on tämän tyyppin edustaja.

Kiinnikurojat ovat niitä, jotka ovat lajin vaihdon johdosta omaa ikäluokkaansa jäljessä. Kiinnikurojilla on vahva motivaatio ja halu kehittyä ja kuroa kiinni ikätoverit. Kiinnikurojien ponnistelu huipulle on haastavampaa, sillä yleisesti niin urheilu kuin tanssipiireissä jo ilmeneviin lahjakkuuksiin kiinnitetään huomiota ja tarjotaan enemmän mahdollisuuksia edistyä uralla. Kiinnikurojien oma aktiivisuus on kuitenkin heidän vahvuutensa ja merkittävin väylä huipulle edetessä. (Sama, 65–66.)

Ajelehtijat ovat puolestaan niitä, jotka etenevät urallaan enimmäkseen massan, ystävien tai tottumuksien, mukana. Ajelehtijat päätyvät usein rutiininomaiseen harrastamiseen eivätkä luonnollisesti ponnistele huipulle saakka. (Sama, 66.)

Aarresola (2016, 29) viittaa väitöskirjassaan Natalia Stambulovan luomaan malliin urheilu-uran rakentumisesta. Malli havainnollistaa urapolun etenemistä kriisistä toiseen ja on toiminut pohjana

useiden eri urapolkujen jatkotutkimuksille. Tässä mallissa urapolku jäsennetään seitsemään eri siirtymään ja se keskittyy tavoitteellisen urheilu-uran jäsentämiseen:

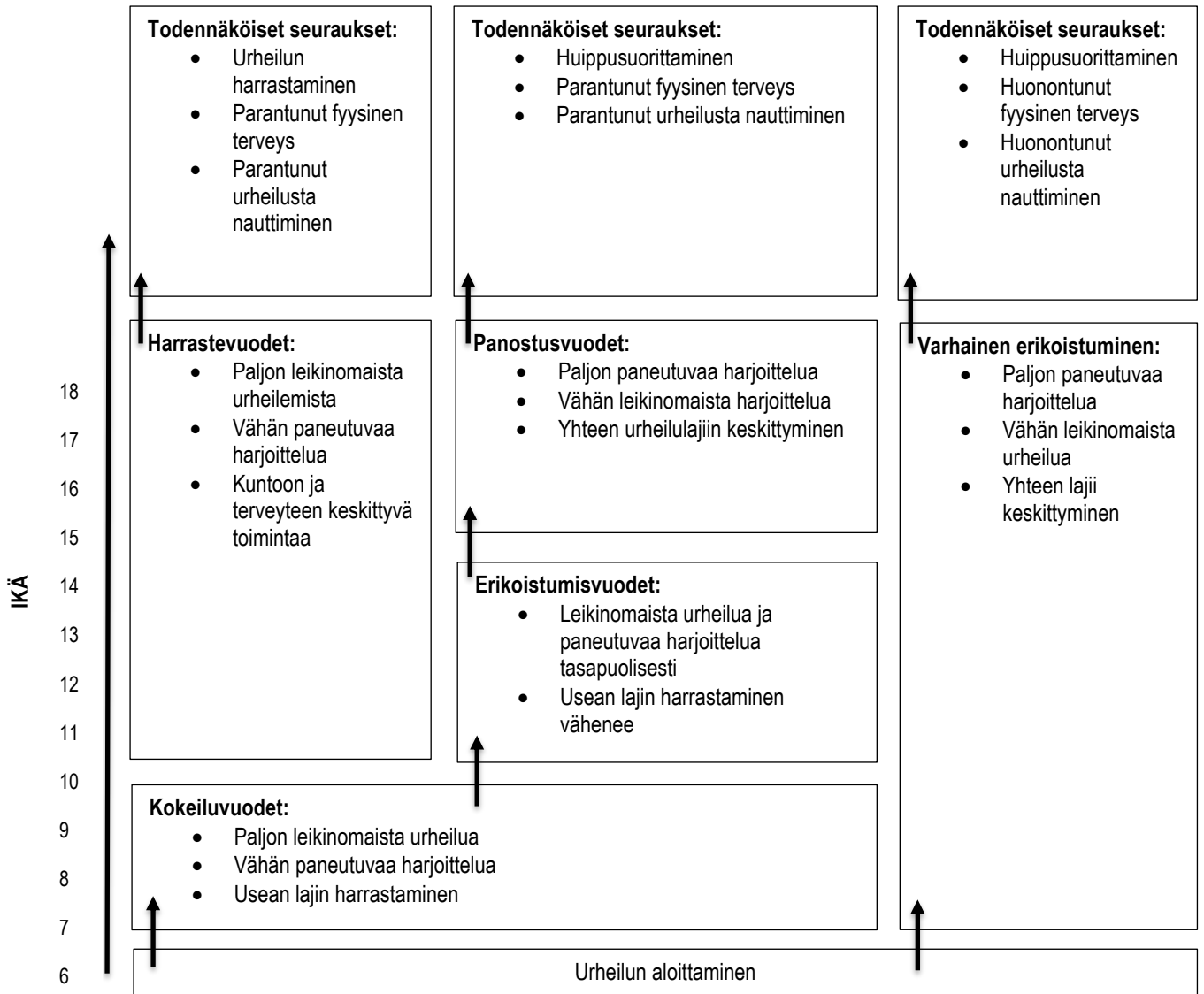
1. Erikoistumisen aloittaminen, joka vaatii sopeutumista tiettyyn urheilulajiin, valmentajaan ja urheiluryhmään.
2. Intensiiviseen harjoitteluun siirtyminen, joka vaatii kuormitukseen ja tavoitteellisuuteen sopeutumista sekä urheilun sovittamista muuhun elämään.
3. Siirtyminen massaurheilusta tavoitteelliseen urheiluun ja
4. siirtyminen nuorten urheilusta aikuisurheiluun, jotka vaativat urheilutavoitteiden yhteensovittamista muiden elämäntavoitteiden kanssa ja yksilöllisen urheilupolun muodostamista.
5. Siirtyminen amatööriurheilusta ammattimaiseen tai ammattilaisurheiluun, joka vaatii urheilun lisäksi huomion kiinnittämistä viihdearvoon ja näyttävyys.
6. Siirtyminen huippuvaiheesta kohti uran loppua, joka vaatii voimavaroja sekä suoritustason ylläpitämiseen että uuden uran löytämiseen.
7. Urheilu-uran lopettaminen, jonka haasteena on uuden statuksen löytyminen ja perhe-elämän aloittaminen.

Seuraavaksi Aarresola (2016, 30) viittaa väitöskirjassaan Paul Wyllemanin ja Reintsin malliin urheilijan urapolun kulusta. Tässä mallissa urapolku on jäsenneily puolestaan neljään eri siirtymään seuraavasti:

1. Organisoituun urheiluun siirtyminen, josta alkaa aloitusvaihe. Tämän vaiheen aikana harrastaja kehittyi ensikontakteista tasolle, jossa erikoistutaan tiettyyn urheilumuotoon, erikoistaitoon tai rooliin. Siirtymä vaatii sopeutumista aikuisjohtoiseen toimintaan, organisoituihin harjoituksiin ja kilpailemiseen sekä vuorovaikutukseen harjoitusryhmän ja valmentajan kanssa.
2. Intensiiviseen harjoitteluun ja kilpailemiseen siirtyminen, josta alkaa urheilu-uran kehitysvaihe. Tämä tapahtuu noin 12–14-vuoden iässä ja edellyttää ajankäytön suuntaamista urheiluun. Valmentajan merkitys kasvaa, mutta myös vanhempien panostus kasvaa.
3. Korkeatasoiseen urheiluun siirtyminen, josta alkaa mestaruusvaihe. Tässä vaiheessa siirrytään kansalliselle tai kansainväliselle tasolle ja urheilusta tulee elämän fokus.
4. Urheilusta pois siirtyminen, joka vaatii sopeutumista uuteen elämäntilanteeseen.

Tämä Paul Wyllemanin & Reintsin malli kuvaa Stambulovan mallia paremmin ammattitanssijan uran etenemistä. Tanssiuralla ensimmäinen vaihe voidaan nähdä tanssin harrastamisen vaiheena, toinen vaihe puolestaan ammatillisen koulutuksen vaiheena, kolmas vaihe ammattiin siirtymisenä ja ammattitanssijana työskentelemisen vaiheena ja neljäs vaihe aktiivisen tanssijanuran lopettamisen tai eläköitymisen vaiheena.

Aarresola (2016, 30-32) viittaa tutkimuksessaan lisäksi Jean Côtén luomaan DMSP-malliin (kuvio 2). Tämä Developmental Model of Sport Participation malli ottaa huomioon psykososiaaliset seikat urheilijan urapolussa, ja Aarresola on käyttänyt tätä mallia väitöskirjansa tutkimustyön taustan, nuoria urheilijoita käsitelleen tutkimushankkeen, perustana. Malli kuvaa kolme erilaista polkua, joista kaksi johtaa huippu-urheilu-uraan. Mallissa oikealla puolella oleva polku keskittyy jo varhain huippu-urheiluun erikoistumiseen, jolloin lapsuusvuosien leikinomainen harrastaminen on vähäistä. Tämän polun kautta voidaan päästä huipulle, mutta kova fyysinen ja psyykinen harjoittelu altistaa myös yksilön ylikuormittumiselle. Keskimmäinen polku puolestaan mahdollistaa lapsuuden leikinomaisen harjoittelun sekä eri lajien kokeilun ja erikoistuu huippu-urheiluun tähtäävään harjoitteluun vasta myöhäisemmässä, noin viidentoista vuoden iässä. Tämän polun kautta on myös mahdollista saavuttaa huippu-urheilu-ura, mutta välttää fyysinen ja psyykinen ylikuormittuminen. Mallin vasemmanpuolimmainen polku kuvaa harrasteurheilun polkua, joten urheilu johtaa elinikäiseen harrastamiseen. (Aarresola 2016, 28–29.)

KUVIO 2. DMSP-malli (Developmental Model of Sport Participation).

5 TULOKSET

Jokaisella haastateltavallani on ollut erilainen matka tanssijana. Haastateltavistani kaikki ovat aloittaneet tanssimisen jo hyvin nuorena, mutta luonnollisesti uran muodostuminen on ollut jokaisella heistä erilainen. Tässä luvussa esittelen ensin haastateltavat lyhyesti, jonka jälkeen avaan haastateltavien kokemuksia heidän urapolkujen rakentumisesta.

5.1 Haastateltavien esittely

Haastateltava 1 on 1990-luvulla syntynyt ammattitanssija. Hän aloitti tanssimisen 3-4 vuoden ikäisenä satubalettitunneilla. Suomessa tanssikoulutus jatkui Helsingin tanssiopiston erikoiskoulutusluokilla sekä Kansallisoopperan balettioppilaitoksella. Haastateltava 1 on opiskellut klassista balettia myös ulkomailla useampia vuosia.

Haastateltava 2 on 1990-luvulla syntynyt ammattitanssija. Hän aloitti tanssimisen 6-7 vuoden ikäisenä. Haastateltava 2 on opiskellut tanssia Helsingin tanssiopistossa, Kansallisoopperan balettioppilaitoksessa ja ulkomailla.

Haastateltava 3 on 1990-luvulla syntynyt ammattitanssijana. Hän aloitti satubalettitunnit 4-vuotiaana. Haastateltava 3 jatkoi tanssiopintojaan klassisen baletin erikoiskoulutusluokalla sekä yläkoulun jälkeen Kansallisoopperan balettioppilaitoksella.

Haastateltava 4 on 80-luvulla syntynyt ammattitanssija. Hän aloitti tanssimisen 5-vuotiaana ja on opiskellut tanssia Helsingin tanssiopistolla. Haastateltava 4 on työskennellyt jo useita vuosia Suomen Kansallisoopperassa ja -baletissa.

5.2 Tanssijan ammatin vaatimukset

Haastatteluista ilmenee, että tanssijan ammatti vaatii tiettyjä luonteenpiirteitä ja ominaisuuksia tanssijoilta. Haastateltavat 1 ja 3 kertovat, että heidän vahvuutensa ovat sisukkuus ja periksiantamattomuus. Haastateltava 3 kertoo seuraavasti: ”En mä ois varmasti päässyt ammattiin asti jos ei ois ollu semmonen tahto, halu tehdä töitä.” Haastateltava 1 myös kertoo, että hänellä on

luotto siihen, että tunnollisen harjoittelun myötä seuraa kehittyminen: ”Mulla on aina sellanen luotto siihen et mä vaan harjottelen tarpeeks niin mä pystyn tekeen mitä vaan sillai et mä saan näyttään sen hyvältä. - - aina uskon itteeni. Se on ehkä mun vahvuus.” Haastateltava 2 puolestaan kertoo vahvuuksistaan seuraavasti: ”Mä oon vahva esiintyjä, sitä ihmiset sanoo mulle. Mullon vahvat ja hyvät nilkat mikä auttaa baletissa paljon. Ja niin, mä oon vissiin suht musikaalinen kans.”

Ammattitanssijan tulee kestää kritiikkiä ja painetta. Haastateltava 1 kertoo, että hänellä ja hänen balettiystävillään on ollut huoli työllistymisestä. Lisäksi haastateltava 1 kertoo ”komplekseista” itsensä kanssa ja epävarmuudesta omia kykyjään kohtaan. Hän myös kertoo, kuinka hän on nähnyt vierestä ystäviensä ”lyhistyvän” balettimaailman paineen alla. Haastateltavat 1 ja 3 kertovat kohdanneensa uralla ulkonäköpaineita. Haastateltava 3 kertoo, kuinka hän teini-ikäisenä oli aikeissa lopettaa baletin kokonaan:

Mulla tuli sellainen henkinen ongelma baletin kaa, et - - mua jostain syystä ahdisti se tosi paljon. Mä oon ollut aina itsekriittinen ja veikkaan et sillä on ollut jotain tekemistä sen kaa. Mulla on väärä kroppa - - ja mä en oo tarpeeks hyvä. Musta se tuntu jotenki kahlitsevalta. Me tehtiin silleen että kerran viikossa baletin sijaan mä kävin ottaa showtanssitunteja. Ja mä meinasin lopettaakki jossain vaiheessa mut onneksi en lopettanu missään vaiheessa.

Haastateltava 4 kertoo suhtautumisesta paineeseen ja kritiikkiin seuraavasti: ”Yksi haaste on myös se, että tällaisessa karussa, ulkonäkökeskeisessä ammatissa löytäisi armon ja rakkauden itseään kohtaan. Sitä tässä vielä opettelen.”

Tanssijan oma motivaatio eli tahto kehittyä on olennaista ammattitanssijalle. Haastateltavat ovat kokeneet motivaation rakentuneen eri syistä uran eri vaiheissa. Haastateltava 1 esimerkiksi kertoo, että hänen äitinsä on ollut merkittävässä asemassa uran jatkumon ja motivaation säilymisen kannalta. Äidin tuki ja aktiivisuus etsiä esimerkiksi koulutusmahdollisuuksia ja kilpailuja ovat haastateltavan mukaan pitäneet hänet kiinni tanssijan uralla. Äidin toiminnan kautta haastateltava 1 on saanut tarvittavaa kannustusta ja motivaatiota jatkaa uralla eteenpäin. Haastateltava 2 puolestaan kertoo, että hän ammatillisen koulutuksen aikana motivoitui tanssimisessa aina uusien haasteiden ja mahdollisuuksien johdosta sekä päästessään ulkomaille opiskelemaan. Myös erilaiset tanssiesitykset tai kilpailut ovat olleet haastateltavien mukaan motivaatiota lisääviä kokemuksia. Lisäksi yksittäisten ihmisten, opettajien tai muutoin tanssimaailmassa arvostettujen henkilöiden positiivisilla kommentteilla ja kannustuksilla on ollut vaikutus haastateltavien motivaatioon:

Ne kaikki sellaset hetket et joku on tullu sanomaan -- jotain et oot kehittyne, näytti hyvältä, kiva nähdä ja tosi hyvä. Ja kaikki kehu on ollu sellasia boostaavia. Ja mä oon tosiaan sitä mieltä et oppilaita ei kehua tarpeeks. Ja sitte kaikki kilpailut missä oon menestynyt on ollut tosi motivoivaa. (Haastateltava 1.)

Ammattitanssijan tulee pyrkiä kehitykseen ja tehdä uralla valintoja, jotka tähtäävät urapolulla eteenpäin. Oma aktiivisuus uran kehittymistä kohtaan on tärkeää. Jokainen haastateltava on tehnyt uralla valintoja koulutukseen ja työpaikkoihin liittyen, jotta ura saisi tilanteeseen nähden parhaan mahdollisen jatkumon. Esimerkiksi haastateltava 2 päätti lähteä ulkomaille opiskelemaan: ”On niin paljo kaikkee muutaki Suomen ulkopuolella.” Haastateltava 4 puolestaan kertoo pohtineensa teini-ikäisenä, että baletti on ”kovempaa” kuin kavereiden muut harrastukset ja sen vuoksi hän on pitäytynyt alalla nuoresta pitäen. Sen sijaan haastateltava 3 päätti irtisanoutua tanssijan työstään kokiessaan sen olevan haitallinen omalle hyvinvoinnille:

Mä mietin silloin aikapaljon kaikkia asioita niinku elämästäki. Et niinkauan kuin joku antaa sulle enemmän kuin ottaa niin sit se on fiksuu. Ja mä en ollu saanu esiintyä pitkään aikaan - -. Mä en vaan saanu siitä enää mitään ja jouduin oleen poissa mun rakkaiden luota ja olin vaan kipee. Niin se ei ollut enää sen arvoista. Sit mä irtisanoin itteni.

Tanssijan ammatissa tulee tiedostaa jo nuoresta pitäen oma asenne alaa kohtaan. Haastateltava 3 kertoo haastehetkestään pohtiessaan tanssiuran lopettamista tai jatkamista. ”Mulla on vaihtoehdot että mä lopetan tanssin tai sitte että mä en lopeta tanssia. Ja jos mä en lopeta tanssia niin mä haluan tulla paremmaksi, ja mä en tuu paremmaksi tämmösellä asenteella.” Haastateltava 3 kertoo, että hän tajusi ainoan vaihtoehdon olevan alkaa arvostamaan itseä, jos hän haluaisi tanssia ja kehittyä. Haastateltava 3 kertoo myös, että Suomen Kansallisoopperan balettioppilaitoksen ammatilliseen koulutukseen lähteminen ei ollut helppo valinta, sillä hänellä oli muitakin jatko-opiskeluvaihtoehtoja yläkoulun jälkeen.

5.3 Tanssin tarve osa identiteettiä

Mulle joskus vaan tulee semmonen tunne et ah niinku, tää on vaan niin ihanaa. Ja niit hetkiä tulee aika harvoin oikeastaan mutta ne on sit niin hyviä, et mua ei haittaa et se kaikki huono mikä siin rinnalla tulee. Mä oon miettiny joskus et toisaalta onks tää sen arvosta. Ja mä oon aina et no, kyl se on, mulle ainakin. Mutta mä en koe et mä oisin koskaan valinnut tanssia. Sillai et miettiny nyt mä valitsen, et mä treenaan kova. Mä oon jotenki vaan aina tehny sitä. Se ei oo mikään semmonen tietoinen asia. Se on vaan tapahtunut. (Haastateltava 1.)

Haastateltava 1 kertoo tanssivansa, koska ”se on hauskaa”. Hän kertoo, että lavalta ja harjoitussalilta voi saada sellaisia kokemuksia, mitä hän ei muualta saa. Tanssi antaa haastateltavan mukaan hänelle tyytyväisyyttä, hyvää oloa ja täyttymyksen tunnetta. Haastateltava 1 kertoo, että tanssimisen lopettaminen ei ole ollut hänelle koskaan vaihtoehto: ”- - mä en varmaan pystyis antaa itelleni anteeks et mä oisin tehny niin.”

Haastateltava 2 kertoo suhteestaan tanssiin seuraavasti ”Se on mulle tapa ilmaista. Et mä olin pienenä paljon ujompi. Niin sit tavallaan ku löysi sen tien esityksissä, näyttämöllä, lavalla niinku ilmasta itteään niin se oli mun mielestä tosi vapauttavaa.” Haastateltava 2 kertoo myös, että kun ei ole vähään aikaan tanssinut, tulee pakottava tarve tanssimaan. Haastateltava 4 puolestaan kuvailee tanssin tarvetta kutsumuksena, jossa tanssijat ovat ”lähettejä”:

Balettitanssijan ammatti on melkein kuin kutsumusala. Se merkitsee minulle vapautta ilmaista itseäni. Se on helppoa minulle lavalla tanssien, liikkuen. Tärkeintä minulle on se jos pystyn tulkinnallani koskettamaan katsojaa, herättämään tunteita ihmisissä.

Tanssi on osa tanssijan identiteettiä. Haastateltava 3 kertoo: ”Sillon ku mä en tanssinu vähään aikaan niin mulla oli ihan hirvee identiteettikriisi. Mä en tienny yhtään mikä mä oon tai kuka mä oon, koska mä oon aina ollut tanssija.” Haastateltava 3 myös kertoo tanssivansa rakkaudesta tanssiin, ja että tanssi on hänelle elämäntapa.

5.4 Tuen merkitys matkan varrella

Haastateltavistani kaikki painottavat sosiaalisen tuen tärkeyttä urapolun varrella. Vanhempien, ystävien, kollegoiden ja opettajien tuki ja positiivinen kannustus ovat olleet ensiarvoisen tärkeitä motivaation säilymisessä erityisesti haasteita kohdatessa. Haastateltava 1 kertoo, että hänen mielestään ilman tukea on mahdoton pärjätä. Positiivinen tuki ja kannustus ovat olleet hänelle ensiarvoisessa asemassa haasteita kohdatessa ja niiden selättämisessä. Myös opettajan tuella on suuri rooli tanssijan kehityksen ja urapolun varrella. Haastateltava 1 kertoo seuraavasti: ”Et siellä balettimaailmassa ees joku uskoo suhun ja sanoo että mun mielestä sulla on mahdollisuuksii. Se antaa motivaatiota mitä on mahotonta saada jos kukaan ei koskaan kannusta sua eikä sano sulle mitään hyvää.” Haastateltava 1 mainitsee, että hänen äitinsä on jaksanut aina kannustaa häntä yrittämään ja jatkamaan.

Haastateltava 3 kertoo, että ammatillisen koulutuksen vuosina opettajalla oli suuri merkitys hänen motivaationsa rakentumisessa. Kyseinen opettaja oli uskonut häneen ja antanut huomiota balettitunneilla. Haastateltava 3 myös kertoo läheisten, ”tavallisten ihmisten”, kuten poikaystävän ja äidin kommenttien ja tuen olevan tärkeää. Kaikki haastateltavat kertovat myös, kuinka kollegoilta ja muilta tanssikavereilta saa tarvittavaa tukea uran varrella. Haastateltava 3 kertoo: ”Tanssikaverit tietää tasan, mistä puhut.” Lisäksi haastateltava 4 mainitsee löytäneensä muutaman psykologin ja mentaalivalmentajan, joilta voi myös pyytää apua tarvittaessa.

Tanssin ammattiin kouluttautuminen vaatii taloudellista tukea. Haastateltava 2 mainitsee, että perhe on aina tukenut häntä taloudellisesti tanssiin liittyvissä kuluissa. Haastateltava 1 puolestaan kertoo, että hän on saanut uransa aikana aina tarvittavasti apurahoja, jotka ovat mahdollistaneet myös tanssimisen ja kouluttautumisen ulkomailla. Myös haastateltava 3 on saanut apurahoja erilaisille kesäkursseille ammatillisen koulutuksen vuosina.

5.5 Uran erilaiset vaiheet: käännteet, kohokohdat ja kriisit

Ja nyt ku mä katon tähänastista koko mun tarinaa niin - - jokaisella noista vaiheista on ollut oma merkityksensä siinä et minkälainen tanssija musta on tullut. (Haastateltava 1.)

Haastatteluista ilmenee, kuinka erilaiset kohokohdat uran varrella ovat olleet merkittäviä motivaation kohottajia haastateltaville. Haastateltava 1 kertoo esimerkin tilanteesta, kun erään esityksen jälkeen Suomen Kansallisoopperan ja -baletin taiteellinen johtaja oli tullut kannustamaan häntä ja kertomaan hänen olevan lahjakas tanssija. Tämä keskustelu sai haastateltavan ensimmäistä kertaa todella uskomaan, että hänestä voisi tulla ammattitanssija. Haastateltava 2 puolestaan kertoo, että balettikilpailuun pääseminen ja niissä menestyminen on ollut motivoivaa uran aikana. Lisäksi haastateltava 2 mainitsee, että erilaisissa koreografioissa ja produktioissa mukana oleminen ovat olleet mieleen painuvia kokemuksia uran varrella. Haastateltava 3 taas kertoo, että hän saavutti unelmansa valmistuessaan Kansallisoopperan balettioppilaitoksesta ja saadessaan sopimuksen suoraan koulun jälkeen Suomen Kansallisoopperaan ja -balettiin. Haastateltava 3 kertoo myös kokevansa, että tanssiminen Joutsenlammessa Suomen Kansallisoopperassa ja -baletissa on ollut hänen urallansa merkittävä ja ikimuistoinen kokemus. Haastateltava 4 sen sijaan kertoo uransa käännekohtien olleen työsopimuksen saaminen Suomen Kansallisoopperan baletista ja sen jälkeinen eteneminen uralla merkittävimpiin rooleihin.

Haastatteluista ilmenee, miten haastateltavat ovat ikään kuin alitajuntaisesti edenneet kohti ammattitanssijan uraa. Haastateltava 4 kertoo, että hän on aina vain tehnyt parhaansa ja katsonut, mihin se riittää. Haastateltava 3 kertoo, että hän ei tiennyt tanssijan ammatista paljoakaan tanssin harrastusvuosina, eikä ajatellut niinkään tulevansa ammattitanssijaksi edes siinä vaiheessa, kun aloitti tanssin ammatillisen opiskelun. Epäluuloista huolimatta tanssijan ammattia kohtaan haastateltavat ovat ponnistelleet vuodesta toiseen kehittyäkseen paremmiksi tanssijoiksi. Haastateltava 1 kertoo seuraavasti: ”- - aina ku joku kysy et mikä sä haluat olla isona, niin mä sanoin balettitanssija, mut silti sisimmässä mä epäilin itteeni aika paljo. Mikä on aika ristiriitaista, koska samanaikaisesti mä tein hirveesti töitä sen tavoitteen eteen.”

Loukkaantumiset ovat aiheuttaneet haastateltaville haasteita tanssiuran etenemisessä. Haastateltava 1 kertoo, että suurin haastehetki uran aikana on ollut ensimmäinen loukkaantuminen ja siitä aiheutunut puolentoista vuoden kuntoutusjakso. Lisäksi syömishäiriöön sairastuminen vaikeutti haastateltava 1 urapolun etenemistä. Myös haastateltavat 2 ja 3 ovat kokeneet uransa aikana loukkaantumisia. Haastateltavalle 3 loukkaantuminen aiheutti sairauslomakierteen, jonka johdosta haastateltava oli välillä sairauslomalla ja välillä töissä. Haastateltava 1 kertoo suhtautumisesta loukkaantumisiin seuraavasti:

Mä en hirveesti nää hyvää siinä et joutuu käymään läpi tosi vaikeita asioita mut ainaki siinä on se, että niin kliseistä kuin se onki niin sust tulee vahvempi. Mä oon varma siitä, et mä pystyn selättämään isoja ja vaikeita asioita. Niin tanssissa kuin iha normi elämässäkin.

Loukkaantumisista tai muista tekijöistä aiheutuvat tauot uran aikana ovat myös kasvattavia kokemuksia tanssijan identiteetille. Haastateltava 2 kertoo seuraavasti: ”Ku pysty vähän ulkopuolisena tarkkailemaan sitä balettikoulun menoa niin sit siinä kans huomaa sen et oltiin vähän kuplassa. Ja mä en tiiä oisinko mä ilman sitä loukkaantumista tajunnu.”

Haastateltava 3 kertoo, että hän on aina ollut itsekriittinen ja esimerkiksi murrosikäisenä hän koki kehonsa olevan epäsovelia balettitanssijaksi. Loukkaantumisten johdosta haastateltavalla 3 on ollut jaksoja uran varrella, jolloin hän ei ole tanssinut. Nämä jaksot ilman tanssia ovat auttaneet häntä muun muassa muodostamaan omaa kehonkuvaa uudella tavalla. Haastateltava 1 puolestaan kertoo, että joihinkin tanssirooleihin asettuminen, niiden harjoittaminen ja esittäminen ovat olleet haastavia kokemuksia. Haastateltava 1 mainitsee myös, että toisaalta erilaiset haasteet ovat arkipäivää ammattitanssijan uralla.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyössäni selvitin, miksi tanssija haluaa ammattitanssijaksi, miten eri tavoin tanssijan urapolku voi rakentua ja mitkä tekijät ovat merkittävässä asemassa tanssijan urapolun muodostumisessa. Tutkielmani tavoitteena oli laajentaa näkemyksiä siitä, miten ammattitanssijoiden urapolut muodostuvat. Ammattitanssijoiden urapolut ovat toistaiseksi vähän tutkittu aihe, minkä johdosta myös oma tutkielmani on lähteiden osalta suppea. Rajasin opinnäytetyöni klassisen baletin ammattitanssijoiden tutkimiseen, joten se havainnollistaa enimmäkseen klassisen baletin ammattitanssijoiden urapolkuja Suomessa.

Lähteiden vähäisyydestä ja aiheen rajauksesta huolimatta omia ajatuksia tutkimusaiheeseen liittyen tuli sitäkin enemmän. Opinnäytetyön tekeminen oli myös henkilökohtainen oppimisprosessi, mikä toi intohimoa tutkielman tekemiseen. Koen, että tämän opinnäytetyöprosessin aikana olen muun muassa oppinut ymmärtämään ja arvostamaan enemmän tanssin henkilökohtaisuutta ja vaikuttavuutta yksilön elämässä. Toisaalta aiheen tutkiminen välillä myös turhautti minua henkilökohtaisesti: koen, että tanssijan urapolkuun liittyy yhä edelleen paljon stereotyyppioita todennäköisesti sen vähäisestä aikaisemmasta tutkimuksesta johtuen.

Aarresolan tutkimusta ”Poikkeavat polut muuttuvassa urheilussa – rationalisoituvan urheilun nykysosialisaatio nuorten tulkitsemana” ja haastatteluja verratessani huomaan, että haastateltavat edustavat urapolkutyyppejä ”lajikulttuuriin kasvaneet” ja ”urheilutaiturit”. Kaikki neljä haastateltavaa ovat aloittaneet tanssin lapsuusvuosina, joten tanssi on ollut merkittävä osa elämää jo pienestä pitäen. Lisäksi haastatteluista ilmenee, että urheilutaitureiden tavoin haastateltavat ovat jatkaneet tanssia vuodesta toiseen ammattiin saakka oman sisäsyntyisen tahdon pohjalta. Myös urapolkutyypin ”kiinnikurojat” soveltuu ammattitanssijan urapoluksi. Kiinnikurojia eli tavanomaista myöhäisemmässä iässä aloittavia tanssijoita on kuitenkin keskivertoa vähemmän ammattitanssijoiden keskuudessa. Silti tanssimaailmassa on lukuisia esimerkkejä huipputanssijoista, esimerkiksi Misty Copeland ja Anastasia Matvienko, jotka ovat aloittaneet klassisen baletin tavoitteellisen harjoittelun vasta teini-iässä. Myös oman tanssiurani aikana olen kokenut voimakkaan kiinnikuromisvaiheen. Kun aloitin vasta 15-vuotiaana harjoitella klassista balettia, pari ensimmäistä vuotta etenin ja kehityin nopeasti pitkälti vain oman motivaation pohjalta.

Luvussa 4.3 esittelemäni erilaiset urapolkumallit soveltuvat enemmän tai vähemmän haastateltavien urapolkujen tähänastiseen muodostumiseen. Tutkielmani haastateltavat ovat kaikki

vielä nuoria ammattitanssijoita, joten eläköitymisen ja uralta poissiirtymisen vaihe ei ole heille ajankohtaista. Urapolkumallit eivät suoraan päde yksilön elämässä, mikä on myös nuoren tanssijan hyvä muistaa. Esittelemäni mallit, lukuun ottamatta Jean Côtén DMSP-mallia, eivät ota huomioon uran yksilöllisiä vaiheita ja erilaisia kriisejä. Haastatteluista kuitenkin ilmenee, kuinka merkittävässä asemassa uran eri vaiheet ja kriisit ovat urapolun ja tanssijan identiteetin muodostumisessa.

Haastateltavat kertovat, kuinka loukkaantumiset ovat hankaloittaneet urapolun etenemistä. Tarkastellessani Côtén DMSP-mallia huomaan, että mallin varhainen erikoistuminen lajiin sekä huonontunut fyysinen terveys aikuisiällä ovat yhteydessä toisiinsa. Myös loukkaantumisista kärsineet haastateltavat ovat aloittaneet tanssiharrastuksen hyvin nuorena ja jatkaneet vuodesta toiseen intensiivistä baletin harrastamista. Balettimaailmassa on hyvin yleinen käsitys siitä, että balettia tulee harjoitella lapsesta asti säännöllisesti ja paljon, jotta ammatin vaatima taso voidaan saavuttaa. Kiinnikurojat puolestaan osoittavat, että lajin vaihdoksen voi tehdä myös myöhäisessä iässä ja silti päästä huipulle.

Mielestäni olisi aika laajentaa käsitystä siitä, mikä on ammattitanssijan urapolun kannalta merkittävää. Jean Côtén DMSP-mallin mukaan paras lopputulos syntyy, kun uran varhaisvuosina harrastuneisuus on monipuolista ja vasta nuoruusvuosina erikoistutaan ja aletaan panostamaan enemmän tiettyyn lajiin, kuten klassiseen balettiin. Tällöin todennäköisempää on, että yksilö voi saavuttaa sekä fyysisen että psyykkisen huippukunnon hyvinvoinnin ja terveyden säilyttäen. Tämän havainnon kautta totean, että myös tanssimaailmassa lasten ja nuorten tulisi harrastaa monipuolisesti eri tanssilajeja. Tällöin on todennäköisempää, että oma motivaatio ehtii kypsyään otolliseksi jonkin tietyn lajin harjoittelua kohtaan. Erikoistuminen ja panostaminen voi hyvin tapahtua vasta 15–18 vuoden iässä, kun taustalla on taitoja monista eri lajeista. Jotta ymmärrettäisiin paremmin tanssijan urapolun tervettä kehittymistä ja muun muassa ennaltaehkäistäisiin loukkaantumisia, olisi tärkeää tutkia enemmän nuoren tanssijan kehitykseen vaikuttavia tekijöitä.

Opinnäytetyön tekeminen vahvisti käsitystäni siitä, että ammattitanssijalla tulee olla tanssin tarve ja sisäinen palo lavalle. Opinnäytetyöni osoittaa, että tanssi on ammattitanssijalle enemmän kuin leipätyö. Tanssija voi kokea tanssin olevan muun muassa tarve, osa identiteettiä, elämäntapa tai kutsumus. Tutkielmaa tehdessäni jäin pohtimaan, ovatko jotkut ihmiset syntymästään saakka luotu tanssijoiksi vai voiko ammattitanssijan sisäinen palo syntyä vasta uran varrella erinäisistä syistä. Haastatteluista ilmenee, että uransa aikana haastateltavat ovat kyseenalaistaneet omaa halua tanssia, mutta ovat aina lopulta todenneet tanssin olevan tarve heille.

Perehtyminen ammattitanssijan urapolkuun lisäsi ymmärrystäni siitä, että jokaisen tanssijan tarinassa on oma voimansa. Monista urapolun yhteneväisistä tekijöistä tai tanssin ammatin vaatimuksista huolimatta ura on kuitenkin yksilöllisesti rakentuva prosessi. Opinnäytetyötä tehdessäni olen jatkuvasti tullut siihen lopputulokseen, että on tärkeää ohjata tanssijaa arvostamaan juuri omaa yksilöllistä urapolkua. Itsensä arvostaminen auttaa kehittymään tanssijana ja on lähtökohta kestäväälle kehitykselle urapolun varrella. Myös haastattelujen pohjalta totean, että yksilön itsevarmuus ja arvostuksen kokeminen on positiivinen vaikutin tanssiuralla kehittymisessä. Ymmärrys siitä, että on arvokas yksilönä ilman suorituksia ja saavutuksia on myös avain terveen ja vahvan psyyken rakentumiselle.

Tanssijan uran alkuvaihe, tanssikoulutuksen aloittaminen on tutkimukseni mukaan avainasemassa uran rakentumisen kannalta. Uran varhaiset koulutusvuodet luovat sekä fyysisistä että psyykkistä pohjaa tanssijan tulevalle uralle. Tanssijan identiteetti alkaa rakentumaan ja mielikuva tanssijan ammatista muodostumaan jo tanssin harrastusvuosien aikana. Tutkielmani haastattelut tukevat ajatusta koulutuksen merkittävydestä, mutta oman kokemukseni ja esimerkiksi Aarresolan tutkimuksen kautta totean, että huipulle voi päästä myös myöhäisen aloittamisen jälkeen.

Ammattitanssijan urapolulla ilmenee vaatimuksia, joita ammattitanssijan tulee hyväksyä ja kestää. Vaatimuksilla tarkoitan tanssijan luonteeseen ja kykyihin liittyviä elementtejä. Tutkielmassani ilmenee, että tanssijalta vaaditaan muun muassa kinesteettistä älykkyyttä, taiteilijuutta, kivun, stressin ja paineen sietokykyä sekä motivoitunutta asennetta kehittymiseen. Näiden vaatimusten mittaaminen on kuitenkin haasteellista. Tämä voi aiheuttaa vaikeuksia arvioida, suoriutuuko tanssija näistä vaatimuksista uransa aikana. Toisaalta koen, että opinnäytetyössäni esille tulleet vaatimukset ovat myös juuri niitä mielikuvia tanssijan ammattiin liittyen, jotka voivat tuoda vinoutuneita paineita tanssijoille. Yksilöllisyyden kautta onkin tärkeää ymmärtää, että vaikka vaatimuksia uralle on, ne ilmenevät personoidulla tavalla kunkin yksilön kohdalla.

Haastatteluista ilmenee, että ammattitanssijat kamppailevat urapolun varrella erilaisten paineiden kanssa. On ympäristöstä ja itsestä kumpuavia paineita siitä, minkälainen tulisi olla ja pystyykö koskaan saavuttamaan omasta tai muiden mielestä tarvittavaa tasoa. Vaikka tanssin luonne on ja tulee varmasti aina olemaan jatkuvaa täydellisyyteen pyrkimistä, minua ihmetyttää, miksi tanssijat joutuvat jo nuoresta pitäen kamppailemaan riittämättömyyden tunteiden ja paineiden kanssa. Opinnäytetyötä tehdessäni ymmärsin, että mielikuvat tanssijan ammattiin liittyen, erityisesti klassisessa baletissa, osaltaan vahvistavat nuorten tanssijoiden epävarmuutta ponnistella

ammattitanssijaksi. Opinnäytetyöprosessi vahvisti myös käsitystäni siitä, että tavoitteellisesti harjoittelevat nuoret tanssijat eivät usein usko omiin kykyihinsä päästä ammattitanssijaksi. Muun muassa esteettiseen täydellisyyteen pyrkimisen vuoksi tanssi usein aiheuttaa ulkonäköpaineita. Jos mielikuvana esimerkiksi on, että naispuolisen balettitanssijan tulee olla hoikka, kasvoiltaan sievä, luonteeltaan ihastuttava ja hänellä tulee olla taipuisat nilkat ja yliojentuvat polvet, ovat ulkonäköön liittyvät paineet tanssijaksi melko suuret. Haastatteluiden, oman kokemukseni, sekä lähdeaineiston pohjalta huomaan, että erilaiset mielikuvat tanssijan ammattiin liittyen vaikuttavat tanssijan itsevarmuuteen usein negatiivisesti. Herää kysymys, miten tanssijan ammattiin, erityisesti klassisessa baletissa, liittyviä paineita voitaisiin vähentää ja pitäisikö tanssikoulutuksessa enemmän kiinnittää huomiota positiivisen kehonkuvan luomiseen.

Opinnäytetyöni osoittaa, että sosiaalisen tuen merkitys on äärettömän tärkeää uran varrella. Kannustus ja rohkaisu ovat avainasemassa muun muassa motivaation säilymisessä uralla. Opettajien ja muiden tanssijan uralla olevien auktoriteettien palaute ja huomio tuo tanssijalle arvostuksen tunnetta ja sitä kautta itsevarmuutta uralla kehittymiseen. Muutamasta haastattelusta tuli selkeästi ilmi kuitenkin se, että ympäristön rohkaiseva tuki tanssijoille on usein vajavaista. Haastattelujen ja oman kokemukseni pohjalta totean, että nuoret tanssijat kaipaavat enemmän henkistä tukea, kannustusta ja rohkaisua uransa aikana.

Psyykinen ja henkinen hyvinvointi on selkeästi yhteydessä esimerkiksi päivittäiseen oppimiseen, motivaatioon ja itseluottamukseen. Mielestäni tanssimaailmassa psyykkisen puolen huomioiminen ja harjoittelu on liian vähäistä verrattuna fyysisen puolen harjoitteluun. Kirjassa ”Urheilupsykologian perusteet” kerrotaan osuvasti tästä aiheesta:

Innostuksen kipinä voi kasvaa roihuksi tai tukahtua monista syistä. ”Pää ei kestä” on tuttu median kommentti urheilijan ramanalitustilanteessa. Urheilijat liittyvät ilmiön haastaviin kilpailutilanteisiin. Urheilupsykologisesta näkökulmasta katsottuna on outoa, että ilmiö tunnistetaan, mutta sen korjaamiseen ei tartuta. Monet valmentajatkin tuntuvat ajattelevan, että jos pää ei kestä, syy on urheilijan psyykessä, eikä asialle voi tehdä mitään. Kuitenkin samat valmentajat uskovat, että jos menestymättömyyden taustalla ovat fyysiset tai suoritustekniikkaan liittyvät syyt, asia on korjattavissa. Ollaan valmiit panostamaan lajitekniikan harjoitteluun ja fysiikkatreeneihin. Miksi sitten ei panostettaisi myös psyykkisten taitojen harjoitteluun? (Matikkala & Roos-Salmi 2012, 11–12.)

Opinnäytetyöni tuloksien ja johtopäätöksien pohjalta haluan esittää seuraavan kysymyksen, joka on mielestäni ajankohtainen tanssikoulutuksessa: Miten tukea nuorten tanssijoiden urapolun kehittymistä fyysisen puolen lisäksi myös psyykkiseltä kantilta? Opinnäytetyöni osoittaa, että tämän

kysymyksen pohtiminen ja aiheeseen liittyvän tutkimuksen tekeminen tanssialalla on tarpeen. Satama kertoo tutkimuksessaan (2010, 32), että esimerkiksi psyyken ja loukkaantumisten välinen yhteys on vähän tutkittu, mutta tärkeä aihe.

Lisäksi toivon, että opinnäytetyöni voisi olla rohkaisemassa niin tanssinopettajia kuin tanssioppilaita olemaan avoimia psyykkisen puolen huomioimiseen tanssissa kehittymisen kannalta. On kaikkien edun ja kehittymisen mukaista, että tanssitunnilla on motivoituneita ja henkisesti hyvinvoivia tanssioppilaita, jotka saavat olla avoimesti omia yksilöitä, yrittää ja ponnistella kohti omia tanssiunelmia. Toivon myös, että opinnäytetyöni voisi olla murtaamassa ammattitanssijuuteen liittyviä negatiivisia stereotyyppioita, jotta tanssija uskaltaisi rohkeammin edetä omalla ainutlaatuisella urapolulla eteenpäin.

LÄHTEET

Aarresola, O. 2016. Nuorten urheilupolut. Tutkimus kilpaurheiluun sosiaalistumisen normeista, pääomista ja toimijuudesta. Väitöskirja. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 26.11.2016, https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/51814/978-951-39-6791-8_vaitos20161118.pdf?sequence=1.

Aarresola, O., Itkonen H. & Lämsä, J. 2015. Poikkeavat polut muuttuvassa urheilussa – rationalisoituvan urheilun nykysosialisaatio nuorten tulkitsemana. Kasvatus & Aika 9(3). Viitattu 26.11.2016, http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/a3_aarresolaetal_1412152052.pdf.

Anttila, E. 2009. Tanssin kosketus. 83-90. Julkaisussa Taide ja Taito – Kiinni elämässä! Helsinki: Edita Prima Oy. Viitattu 3.12.2016, http://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf.

Bentley, T. 1985. Tanssijan talvi. Suom. Marjatta Kapari. Helsinki: Kirjayhtymä.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Koko Suomi Tanssii 2016. Koko Suomi Tanssii: Saammeko luvan -video. Viitattu 22.10.2016, <http://www.suomitanssii.fi/>.

Learning theories 2017. Maslow's hierarchy of needs. Viitattu 28.2.2017, <https://www.learning-theories.com/maslows-hierarchy-of-needs.html>.

Matikka, L & Roos-Salmi, M. (toim.) 2012. Urheilupsykologian perusteet. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura ry.

Rantala, M. 2016. Kohti Flow:ta. Ammattitanssijan henkisen hyvinvoinnin rakentuminen. Savonia-ammattikorkeakoulu. Tanssinopettajan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 11.3.2017, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/107229/Rantala_Mia.pdf?sequence=1

Räsänen, Juhani. 2002. Voimaantumisen oikeus ja välttämättömyys. Järvenpää: Julkiviestintä Oy:n Suomen Työvalmennusakatemia julkaisu.

Salminen, E. Olavi. 2005. Joustava urakehitys – miten johtaa sitä? Helsinki:Edita Prima Oy.

Satama, Suvi. 2010. Sanoista liikekieleksi. Kuvauksia ammattitanssijoiden identiteetistä ja urakaaren kehityksestä. Pro gradu -tutkielma. Turun Kauppakorkeakoulu. Viitattu 14.2.2017, <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/114030/12756.pdf?sequence=1>.

Tanssin liikekieli ry. 2009. Kolumnit ja esseet. Tanssijan eläkeikä on 63 vuotta. Viitattu 22.3.2017, <http://www.liikekieli.com/archives/201>.

Tanssin tiedotuskeskus 2017. Tanssin tietopankki. Koulutus. Viitattu 1.3.2017, <http://www.danceinfo.fi/infobank-category/perustutkinnot/>.

Tanssiuran tausta

1. Milloin ja miksi aloitit baletin harrastamisen?
2. Miten tanssiurasi on (lyhyesti kerrottuna) edennyt vuosien aikana?

Tuen merkitys tanssiuran aikana

1. Sosiaalista tukea?
2. Henkistä tukea?
3. Taloudellista tukea?
4. Onko edellä mainituissa tuen osa-alueissa ollut haasteita tai ongelmia?

Tanssiuran haastehetket ja käännekohdat

1. Onko ollut motivaatio-ongelmia?
2. Onko ollut loukkaantumisia?
3. Onko ollut pidempiä taukoja tanssiuran aikana?
4. Miten uran haasteet ovat vaikuttaneet suhtautumiseesi tanssimiseen?

Omat vahvuudet ja vahvuuksien merkitys tanssiuran aikana

1. Mitkä ovat tanssiurasi vahvuuksia/huippuhetkiä?
2. Mitkä ovat sinun henkilökohtaisia vahvuuksiasi? (oma luonne, omat ominaisuudet, oma persoonallisuus)

Arvot tanssiuran taustalla

1. Miksi haluat tanssia ammatiksesi?
2. Mitä tanssi sinulle merkitsee?
3. Mitä kohti olet menossa tanssiurallasi?